

EKONOMISTA

CZASOPISMO POŚWIĘCONE NAUCE I POTRZEBOM ŻYCIA
ZAŁOŻONE W ROKU 1900

2018

6

W numerze

GRZEGORZ W. KOŁODKO

**Chińska transformacja ustrojowa:
socjalizm czy kapitalizm?**
Tertium datur

AGNIESZKA BAER-NAWROCKA
EWA KIRYLUK-DRYJSKA
WALENTY POCZTA

**Przewidywanie kierunków zmian
Wspólnej Polityki Rolnej
Unii Europejskiej
– podejście zintegrowane**

WIKTORIA DOMAGAŁA
**Measuring Gender
Occupational Segregation:
OECD Countries
in Comparative Perspective**

Indeks 357030
ISSN 2299-6184
Cena 49,20 zł
(w tym 23% VAT)

WSKAZÓWKI DLA AUTORÓW

1. Redakcja przyjmuje do oceny i publikacji niepublikowane wcześniej teksty o charakterze naukowym, poświęcone problematyce ekonomicznej.
2. Redakcja prosi o składanie tekstów w formie elektronicznej (dokument MS Word na CD, dyskiecie lub e-mailem) oraz 2 egzemplarzy wydruku komputerowego. Wydruk powinien być wykonany na papierze formatu A4, zawierający nie więcej niż 1800 znaków ze spacjami na stronie, w objętości (łącznie z tabelami statystycznymi, rysunkami i literaturą) do 30 stron. Opracowania podzielone na części powinny zawierać śródtytuły.
3. Wraz z tekstem należy dostarczyć do Redakcji Oświadczenie Autora. Wzór oświadczenia dostępny jest na stronie www.ekonomista.info.pl
4. Do tekstu należy dołączyć streszczenie (200 słów) składające się z uzasadnienia podjętego tematu, opisu metody oraz uzyskanych wyników. Streszczenie powinno zawierać słowa kluczowe (w języku polskim, rosyjskim i angielskim).
5. Przypisy wyjaśniające tekst należy zamieszczać na dole strony, a dane bibliograficzne w tekście – przez podawanie nazwisk autorów i roku wydania dzieła, na końcu zdania w nawiasie. W bibliografii zamieszczonej na końcu tekstu (ułożonej w porządku alfabetycznym) należy podawać:
 - w odniesieniu do pozycji książkowych – nazwisko, imię (lub inicjały imion) autora, tytuł dzieła, wydawcę, miejsce i rok wydania;
 - w przypadku prac zbiorowych nazwisko redaktora naukowego podaje się po tytule dzieła;
 - w odniesieniu do artykułów z czasopism – nazwisko, imię (lub inicjały imion) autora, tytuł artykułu, nazwę czasopisma ujętą w cudzysłów, rok wydania i kolejny numer czasopisma;
 - w przypadku korzystania z internetu należy podać adres i datę dostępu;
 - powołując dane liczbowe należy podawać ich źródło pochodzenia (łącznie z numerem strony).
6. W przypadku gdy artykuł jest oparty na wynikach badań finansowanych w ramach programów badawczych, autorzy są proszeni o podanie źródła środków.
7. Rysunki proste, wektorowe, w czerni. Linie na wykresach i pola mogą być w szarościach – rysunki powinny być czytelne w tej postaci, bez kolorów i efektów specjalnych (np. cieni, faz, płynnych przejść, tekstur, szrafów, efektów przestrzennych). Format wektorowy PDF, EPS, ostatecznie osadzone wykresy z Excela.
8. Nazewnictwo plików – teksty: Autor_Tytuł.docx (np. Jan Kowalski_Gospodarka polska.docx); streszczenia do artykułów: Autor_Streszczenia.docx (np. Jan Kowalski_Streszczenia.docx); ewentualne dodatkowe pliki nazywamy w analogiczny sposób: (np. Jan Kowalski_rysunek01.pdf).
9. Warunkiem przyjęcia tekstu do oceny i dalszej pracy jest podanie przez autora pełnych danych adresowych wraz z numerem telefonicznym i adresem e-mail. Autorzy artykułów są również proszeni o podanie danych do notatki afiliacyjnej: tytuł naukowy oraz nazwa uczelni albo innej jednostki (tylko jedna jednostka). Dane afiliacyjne są zamieszczane w opublikowanych tekstach.
10. Opracowanie zakwalifikowane przez Komitet Redakcyjny do opublikowania na łamach „EKONOMISTY”, lecz przygotowane przez autora w sposób niezgodny z powyższymi wskazówkami, będzie odesłane z prośbą o dostosowanie jego formy do wymagań Redakcji.
11. Materiały zamieszczone w „EKONOMIŚCIE” są chronione prawem autorskim. Przedruk tekstu może nastąpić tylko za zgodą Redakcji.
12. Redakcja nie zwraca tekstów i nie wypłaca honorariów autorskich.

EKONOMISTA

CZASOPISMO

POŚWIĘCONE NAUCE I POTRZEBOM ŻYCIA

ZAŁOŻONE W ROKU 1900

2018

6

POLSKA AKADEMIA NAUK
KOMITET NAUK EKONOMICZNYCH

POLSKIE TOWARZYSTWO
EKONOMICZNE

WYDAWNICTWO
KEY TEXT

WARSZAWA

WYDAWCY

© Copyright by POLSKA AKADEMIA NAUK KOMITET NAUK EKONOMICZNYCH

© Copyright by POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE

© Copyright by WYDAWNICTWO KEY TEXT

RADA PROGRAMOWA

*Marek Belka, Adam Budnikowski, Krzysztof Jajuga, Mieczysław Kabaj,
Eugeniusz Kwiatkowski, Aleksander Łukaszewicz, Wojciech Maciejewski,
Jerzy Osiatyński, Stanisław Owsiak, Emil Panek, Piotr Pysz,
Antoni Rajkiewicz, Andrzej Sławiński, Jan Toporowski, Andrzej Wernik,
Jerzy Wilkin (przewodniczący Rady), Michał G. Woźniak*

KOMITET REDAKCYJNY

*Marek Bednarski, Andrzej Czyżewski, Bogusław Fiedor, Marian Gorynia, Brunon Górecki,
Ryszard Kokoszcyński, Joanna Kotowicz-Jawor, Barbara Liberska, Adam Lipowski (zastępca
redaktora naczelnego), Zbigniew Matkowski (sekretarz redakcji), Elżbieta Mączyńska,
Adam Noga, Marek Ratajczak, Eugeniusz Rychlewski, Zdzisław Sadowski (redaktor naczelny),
Tadeusz Smuga, Jan Solarz, Andrzej Wojtyna*

Wydanie publikacji dofinansowane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dodatkowe środki finansowe zostały pozyskane przez Komitet redakcyjny od sponsorów,
którym tą drogą składamy podziękowanie:

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie,
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu,
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie,
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu,
Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie,
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu,
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Pierwotną wersją czasopisma jest wersja drukowana

Polecamy wersje elektroniczne „Ekonomisty” (e-ISSN: 2299–6184)
na stronie internetowej

www.ekonomista.info.pl

Adres Redakcji: 00–042 Warszawa, ul. Nowy Świat 49, tel. 22 55 15 416 oraz 417
<http://www.ekonomista.info.pl>, redakcja@ekonomista.info.pl

Realizacja wydawnicza

Wydawnictwo Key Text sp. z o.o., 01–142 Warszawa, ul. Sokołowska 9/410
tel. 22 632 11 36, tel. kom. 665 108 002

www.keytext.com.pl, wydawnictwo@keytext.com.pl

Nakład 280 egz., ark. wyd. 10,5

Spis treści

Artykuły

Grzegorz W. K O Ł O D K O: Chińska transformacja ustrojowa: socjalizm czy kapitalizm? <i>Tertium datur</i>	633
Agnieszka B A E R - N A W R O C K A, Ewa K I R Y L U K - D R Y J S K A, Walenty P O C Z T A: Przewidywanie kierunków zmian Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej – podejście zintegrowane	664
Wiktoria D O M A G A Ł A: Measuring Gender Occupational Segregation: OECD Countries in Comparative Perspective.	682

Miscellanea

Justyna F R A N C - D Ą B R O W S K A: Ufinansowanie gospodarki i finansowy wzrost wartości	701
Jan B R Z O Z O W S K I, Rafał C E K I E R A: Determinanty wsparcia finansowego starych rodziców pozostałych w kraju na przykładzie imigrantów w RFN	719

Recenzje i omówienia

Bazyli C Z Y Ż E W S K I, <i>Kierat rynkowy w europejskim rolnictwie</i> (rec. Stanisław Kowalczyk)	743
Roczny spis treści 2018	749

*

Dwumiesięcznik „*Ekonomista*” publikuje oryginalne teksty naukowe w języku polskim i angielskim poświęcone problematyce ekonomicznej. Wszystkie nadesłane teksty zgodne z profilem pisma i jego standardami redakcyjnymi są oceniane przez recenzentów w procedurze *double-blind* i zatwierdzane do druku przez Komitet Redakcyjny.

Czasopismo „*Ekonomista*” jest indeksowane w Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI), Scopus Journal List, Scimago Journal & Country Rank i ICI Journals Master List (Index Copernicus International). Każdy artykuł zawiera streszczenie w języku polskim, angielskim i rosyjskim (wraz ze słowami kluczowymi i kodami JEL), dostępne na stronie redakcyjnej czasopisma i reprodukowane w polskiej bazie bibliograficznej BazEkon. Anglojęzyczne streszczenia są także zawarte w międzynarodowych bazach ESCI, Scopus i CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities). Otwarty dostęp do pełnych tekstów artykułów z zasobów archiwalnych oraz wybranych artykułów z wydań bieżących jest możliwy na stronie redakcyjnej (www.ekonomista.info.pl).

Zgodnie z decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 czerwca 2016 r. za publikację zamieszczane w „*Ekonomiście*” przysznaje się 14 pkt.

Contents

Articles

Grzegorz W. K O Ł O D K O: China's System Transformation: Socialism or Capitalism? <i>Tertium datur</i>	633
Agnieszka B A E R - N A W R O C K A, Ewa K I R Y L U K - D R Y J S K A, Walenty P O C Z T A: Anticipating Changes in the EU Common Agricultural Policy – An Integrated Approach	664
Wiktoria D O M A G A Ł A: Measuring Gender Occupational Segregation: OECD Countries in Comparative Perspective	682

Miscellanea

Justyna F R A N C - D A B R O W S K A: Financialization of the Economy and the Increase of Value	701
Jan B R Z O Z O W S K I, Rafał C E K I E R A: Determinants of the Financial Support Provided by Immigrants for Parents Left in the Home Country – Case Study of Germany	719

Book Reviews

Bazyli C Z Y Ź E W S K I, <i>Kierat rynkowy w europejskim rolnictwie (Market Treadmill in the European Agriculture)</i> (rev. by Stanisław Kowalczyk)	743
Annual contents 2018	749

*

Bimonthly “*Ekonomista*” publishes original scientific texts written in Polish and English devoted to economic problems. All the received texts consistent with journal profile and its editorial standards are subject to double-blind peer reviews and must be accepted by the Editorial Committee.

Journal “*Ekonomista*” is indexed in Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI), Scopus Journal List, Scimago Journal & Country Rank, and ICI Journals Master List (Index Copernicus International). Each article includes an abstract in Polish, English and Russian (together with key words and JEL codes), which are available on the editorial page and are reproduced in the Polish bibliographical base BazEkon. English abstracts are also reproduced in international bases, such as ESCI, Scopus, and CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities). Open access to full texts of articles contained in archival resources and selected articles published in current issues is also possible through the editorial page (www.ekonomista.info.pl).

According to the decision of the Minister of Science and Higher Education of 3 July 2016, research papers published in “*Ekonomista*” are given 14 scores.

Содержание

Статьи

Гжегож В. К О Л О Д К О: Китайская трансформация строя: социализм или капитализм? <i>Tertium datur</i>	633
Агнешка БА Й Е Р - НА В Р О Ц К А, Эва К И Р Ы Л Ю К - Д Р Ы Й С К А, Валенты П О Ч Т А: В каком направлении будут идти изменения Общей аграрной политики Европейского союза – целостный подход	664
Виктория Д О М А Г А Л А: Измерение профессиональной сегрегации по признаку пола – сравнительный анализ стран ОЭСР	682

Разное

Юстына Ф Р А Н Ц - Д О М Б Р О В С К А: Финансиализация экономики и финансовое увеличение стоимости.	701
Ян Б Ж О З О В С К И, Рафал Ц Е К Е Р А: Детерминанты оказания финансовой помощи родителям, оставшимся на родине, иммигрантами, живущими в ФРГ	719

Рецензии и обзоры

Базыли Ч И Ж Е В С К И, <i>Рыночное рабство в европейском сельском хозяйстве</i> (рец. Станислав Ковальчик)	743
Содержание за 2018 год.	749

*

Журнал «Экономист» выходит раз в два месяца. В нем содержатся научные тексты по вопросам экономики на польском и английском языке. Все присланные в редакцию тексты, которые соответствуют профилю журнала и его редакционным стандартам, оцениваются рецензентами по процедуре double-blind и утверждаются к печати Редакционным Комитетом.

Журнал «Экономист» индексируется в Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI), Scopus Journal List, Scimago Journal & Country Rank и ICI Journals Master List (Index Copernicus International). Каждая статья сопровождается резюме на польском, английском и русском языках, к которым прилагаются ключевые слова и коды JEL. Резюме помещены на редакционном сайте журнала и в польской библиографической базе BazEkon. Англоязычные резюме доступны также в международных библиографических базах ESCI, Scopus i CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities). Полные тексты статей из архивной базы и избранные статьи из текущих выпусков находятся в открытом доступе на редакционном сайте (www.ekonomista.info.pl).

Согласно постановлению Министерства науки и высшего образования от 3 июня 2016 года за публикацию в журнале «Экономист» присваивается 14 пунктов.

GRZEGORZ W. KOŁODKO*

Chińska transformacja ustrojowa: socjalizm czy kapitalizm? *Tertium datur*

Wstęp

Spór o istotę chińskiego ustroju społeczno-gospodarczego nie jest nowy, przynajmniej poza granicami Chin, tam bowiem – w Państwie Środka – konsekwentnie od trzech już pokoleń twierdzi się, że mamy do czynienia z socjalizmem, co najwyżej uzupełniając to określenie o zmieniające się wraz z czasem przymiotniki czy też dodając charakteryzujące syntetyczne opisy. Gdy byłem w Chinach po raz pierwszy w 1989 r., nie miałem wątpliwości, że to kraj socjalistyczny, choć inny był tamten socjalizm od lepiej znanego mi z krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Gdy odwiedzam Chiny współcześnie, miewam wątpliwości, czy to jest jeszcze socjalizm, a zarazem nie mam pewności, że to jest już kapitalizm.

Zatem z czym mamy do czynienia? Czy to po prostu okres przejściowy od jednej formacji do drugiej, w tym przypadku od socjalizmu do kapitalizmu, czy też coś ustrojowo odmiennego, godnego własnego miana? Po trwających już z górą ćwierć wieku przemianach systemowych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej generalnie, bez wchodzenia w szczegóły, panuje zgodność poglądów, że powiodła się ekonomiczna transformacja, przynajmniej w posocjalistycznych gospodarkach, które weszły w skład Unii Europejskiej¹. Chiny wszak idą swoją drogą. Dokąd ona je doprowadziła, dokąd wiedzie?

* Prof. dr hab. Grzegorz W. Kołodko – Dyrektor Centrum Badawczego Transformacji, Integracji i Globalizacji TIGER (www.tiger.edu.pl) w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie (www.alk.edu.pl). Członek Europejskiej Akademii Nauki, Literatury i Sztuki oraz Zagraniczny Członek Rosyjskiej Akademii Nauk; e-mail: kolodko@tiger.edu.pl

¹ Jedenaście posocjalistycznych krajów wschodnio-europejskich to członkowie Unii Europejskiej. Przystąpiły do niej kolejno Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Słowacja, Słowenia i Węgry w 2004 r., Bułgaria i Rumunia w 2007 r. oraz Chorwacja w 2011 r.

1. Gospodarka – społeczeństwo – państwo

Literatura opisująca i porównująca kapitalizm i socjalizm jest przeogromna. Nie ma tutaj potrzeby jej omawiania, aczkolwiek warto zauważyć, że przez cały czas funkcjonowania i konfrontacji tych systemów w praktyce, przez większość XX w., jak i zwłaszcza w debatach intelektualnych, naukowych, ideologicznych i politycznych podkładano pod te same pojęcia różne treści. Taki nieporządek definicyjny i brak rygorów metodologicznych trwa nadal. Nic dziwnego zatem, że nigdy nie było nawet w dyskusjach teoretycznych konsensusu w sprawie, co to jest kapitalizm, a zwłaszcza co to jest socjalizm. O ile w przypadku definicji kapitalizmu zadowalaliśmy się z reguły określeniem go jako systemu społeczno-gospodarczego opartego na podążającym za maksymalizacją zysków prywatnym kapitale (czy też, inaczej, dominacji prywatnych środków produkcji) i swobodnej wymianie rynkowej, to odnośnie do socjalizmu rzecz była – i jest – bardziej skomplikowana.

Problem gmatwa się z wielu względów, z których jednym z ważniejszych jest konfuzja wynikająca z obserwacji tej samej materii z różnych perspektyw lub też różnych materii z tej samej perspektywy. I tak, podczas gdy dla politologa najważniejsze są obserwacje i interpretacje dotyczące sposobów zdobywania i sprawowania władzy oraz funkcjonowania państwa i jego instytucji, dla socjologa istota rzeczy to społeczeństwo i mechanizmy interakcji składających się nań grup ludności. Ekonomista natomiast skupia się przede wszystkim na obserwacji i analizie powtarzających się zjawisk i procesów gospodarczych oraz na ich wyjaśnianiu, a idąc jeszcze dalej – do ekonomii normatywnej (postulatywnej) – na formułowaniu zaleceń dla polityki gospodarczej i strategii rozwoju. Wszyscy zaś trzej posługują się tymi samymi pojęciami: kapitalizm i socjalizm, choć nie to samo mają na myśli. Określenia te korespondują w pierwszej kolejności z ustrojem gospodarczym, ale mają także swoje oczywiste odniesienia do społeczeństwa i kultury oraz do państwa i prawa. Nie tylko bowiem gospodarka może być kapitalistyczna lub socjalistyczna, ale również społeczeństwo i państwo mogą być socjalistyczne albo kapitalistyczne.

Szczególnie ważny jest fakt, że mieliśmy socjalizm realny, czyli ten funkcjonujący w praktyce – od Związku Radzieckiego do Chin, od Polski do Jugosławii, od Wietnamu do Kuby, od Kambodży do Etiopii. Od razu podkreślmy, że tylko w tych przytoczonych krajach różnił się on od siebie, niekiedy bardzo. Co więcej, różnił się nie tylko w przestrzeni – choćby między Mongolią i Węgrami czy Albanią i Czechosłowacją – lecz i w czasie, choćby między Polską pierwszej połowy lat 50. i drugiej lat 80. XX w. Ale mieliśmy i ten socjalizm teoretyczny, nazywany przez niektórych – zwłaszcza w Związku Radzieckim – socjalizmem naukowym. To socjalizm, który miał być, być powinien, ale jakoś wciąż go nie starczało...

Notabene, skoro mowa o realnym socjalizmie, to nie od rzeczy będzie tu dygresja, że podobnie jest z realnym kapitalizmem. Ten występujący w praktyce, uwikłany w kryzysy, katastrofy ekonomiczne i manipulacje polityczne, skandale na tle nierzetelności i nieuczciwości, nie do pokonania dystans między deklarowanymi celami a praktycznymi działaniami, tak bardzo różni się od tego podręcznikowego, albo – jak kto woli – apologetyka tego ustroju tak wielce nie koresponduje

- Nuti D.M., *Kornai: Shortage versus Surplus Economies*, „Acta Oeconomica” 2018a, nr 68 (1).
- Nuti D.M., *The Rise and Fall of Socialism*, DOC-RI, Berlin (forthcoming) 2018b.
- OECD, *OECD Economic Surveys: China*, Paris 2005.
- Ormerod P., *The Death of Economics*, John Wiley & Sons, Inc., New York 1997.
- Phelps E.S., *Mass Flourishing: How Grassroots Innovation Created Jobs, Challenge, and Change*, Princeton University Press, New York 2013.
- Pohorille M., *Preferencje konsumentów a postulowany wzorzec spożycia*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978.
- Reymont W., *Ziemia obiecana*, Gebethner i Wolff, Warszawa 1899.
- Ringen S., *The Perfect Dictatorship: China in the 21st Century*, Hong Kong University Press, Hong Kong 2016.
- Roubini N., Mihm S., *Crisis Economics. A Crash Course in the Future of Finance*, Penguin Press, New York 2010.
- Shambaugh D., *China's Future*, Polity Press, Cambridge, UK–Malden, MD 2016.
- Stiglitz J.E., *Making Globalization Work*, W.W. Norton & Company, New York–London 2007.
- Tirole J., *Economics of the Common Good*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 2017.
- Toporowski J., *Theories of Financial Disturbance: An Examination of Critical Theories of Finance from Adam Smith to the Present Day*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK–Northampton, MA, USA 2005.
- Vogel E., *Deng Xiaoping and the Transformation of China*, The Belknap Press for Harvard University Press, Cambridge, Mass. and London 2013.
- Walicki A., *Marxism and the Leap to the Kingdom of Freedom: The Rise and Fall of the Communist Utopia*, Stanford University Press, Stanford 1995.
- Walicki A., *Od projektu komunistycznego do neoliberalnej utopii*, Universitas – Polska Akademia Nauk, Kraków 2013.
- Wheen F., *How Mumbo Jumbo Conquered the World: A Short History of Modern Delusions*, Public Affairs, New York 2004.
- Wilkin J., *Instytucjonalne i kulturowe podstawy gospodarowania. Humanistyczna perspektywa ekonomii*, Wydawnictwo Scholar, Warszawa 2016.
- Xi Jinping and His Era, „China Daily”, 11.2017, 18–19.
- Xi Jinping, *China's Socialist Democracy the Most Effective*, Xinhua, 18.10.2017.
- Xinzhen L., *Setting the Course*, „China Today”, November 2017.
- Zhang H., *The 19th CPC National Congress Draws Blueprint for National Development*, „China Today”, November 2017.

CHIŃSKA TRANSFORMACJA USTROJOWA: SOCJALIZM CZY KAPITALIZM? *TERTIUM DATUR*

Streszczenie

Autor artykułu próbuje odpowiedzieć na pytanie: czy Chiny wciąż jeszcze budują socjalizm, czy też zbudowały już kapitalizm? A może jedno i drugie? Może żaden z tych dwu systemów, gdyż poprzez rynkowe reformy odchodzące od tradycyjnego socjalizmu stworzyły coś odmiennego niż klasyczne typy ustrojów politycznych i społeczno-gospodarczych znane z XX w.? Jedni autorzy orzekli, że w Chinach mamy już od jakiegoś czasu kapitalizm, inni głoszą, iż rozwinął się tam socjalizm, oczywiście z chińską charakterysty-

ką. Udało się wyeliminować niedobory, ale system ekonomiczny jest nierównoważony, wykazując tym razem nadwyżki. A więc socjalizm, jak głoszą oficjalne władze Chin, czy kapitalizm, jak twierdzi wielu ekonomistów? *Tertium non datur*? Bynajmniej, gdyż istnieją jeszcze inne możliwości interpretacji ustrojowych, a najbardziej fascynującą spośród nich przynoszą właśnie współczesne Chiny, gdzie dokonuje się swoista wewnętrzna konwergencja. Elementy socjalizmu przenikają się z elementami kapitalizmu i *vice versa*, tworząc nową, inną jakość. *Tertium datur*.

Słowa kluczowe: ekonomia porównawcza, kapitalizm, socjalizm, komunizm, posocjalistyczna transformacja, własność, państwo, przedsiębiorstwo, niedobory, shortagflation, Kornai, Chiny

JEL: A13, B14, D50, E3, N14, P10, P20, P30, P50

CHINA'S SYSTEM TRANSFORMATION: SOCIALISM OR CAPITALISM? *TERTIUM DATUR*

Summary

The author tries to answer the question: Is China still building socialism or has it already built capitalism? Or maybe both? And maybe none of those two systems as, with the market reforms that deviate from the traditional socialism, it has created something different from the classical types of political and socio-economic regimes known from the 20th century? Some authors have proclaimed that there has been capitalism in China for some time, others claim that socialism has developed there, of course one with a Chinese characteristics. Shortages have been successfully eliminated, but the economic system is unbalanced, showing surpluses this time. So is it socialism, as the official Chinese authorities claim, or capitalism, as asserted by numerous economists? *Tertium non datur*? Not at all, as there are yet other possibilities of regime interpretations, and the most fascinating one is being offered by the present-day China, where a unique internal convergence has taken place during the last generation. Elements of socialism intermingle with elements of capitalism and *vice versa*, creating a new, different quality. *Tertium datur*.

Keywords: comparative economics, capitalism, socialism, postsocialist transformation, state, property rights, enterprise, shortage, shortagflation, Kornai, China

JEL: A13, B14, D50, E3, N14, P10, P20, P30, P50

КИТАЙСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ СТРОЯ: СОЦИАЛИЗМ ИЛИ КАПИТАЛИЗМ? *TERTIUM DATUR*

Резюме

Автор статьи пытается ответить на вопрос: продолжает ли Китай строить социализм или уже построил капитализм? А может быть и то, и другое? А может быть ни одну из этих систем, а через рыночные реформы, несвойственные традиционному социализму, Китай создал свою систему, отличную от классических типов политического строя и общественно-экономических систем XX века?

Одни авторы заявляют, что в Китае уже некоторое время существует капитализм, другие считают, что там развитый социализм с китайскими чертами. Удалось победить дефицит, но экономическая система неуравновешенна и образует излишки.

Итак – социализм, как заявляют официальные власти Китая, или капитализм, как утверждают многие экономисты? *Tertium non datur* ? И не то и не другое, ведь существуют иные возможности интерпретации строя, а наиболее увлекательную из них предлагает современный Китай, в котором происходит специфическая внутренняя конвергенция. Элементы социализма переплетаются с элементами капитализма и наоборот, создавая новое другое качество. *Tertium datur*.

Ключевые слова: сравнительная экономика, капитализм, социализм, коммунизм, пост-социалистическая трансформация, собственность, государство, предприятие, дефицит, *shortageflation*, Корнаи, Китай

JEL: A13, B14, D50, E3, N14, P10, P20, P30, P50

AGNIESZKA BAER-NAWROCKA*

EWA KIRYLUK-DRYJSKA**

WALENTY POCZTA***

Przewidywanie kierunków zmian Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej – podejście zintegrowane¹

Wstęp

Wspólna Polityka Rolna (WPR) jest najstarszą polityką Unii Europejskiej. Wspieranie sektora rolnego UE uzasadnia się istotnym znaczeniem rolnictwa dla funkcjonowania społeczeństw, przy jednoczesnej marginalizacji tego sektora przez mechanizm rynkowy (Czyżewski 2007; Zegar 2010). Przeciwnicy WPR są natomiast zdania, że jest to polityka zbyt kosztochłonna, skierowana wyłącznie do jednej grupy społeczno-ekonomicznej, prowadząca do nadmiernych obciążeń budżetowych, degradacji środowiska naturalnego oraz będąca pod silnym wpływem grup interesu (Nedergaard 2006, Jonsson 2007).

Jednym z podstawowych wyzwań stojących przed WPR jest nierozwiązana kwestia liberalizacji handlu artykułami rolnymi oraz określenia zakresu wsparcia w ramach polityki rolnej, akceptowalnego przez Światową Organizację Handlu (WTO – World Trade Organization). Wielu ekonomistów, m.in. Coleman i Tangermann (1999), Swinbank (1996), Grant (1997), Ackrill (2000), Swinbank i Daugbjerg (2006), jest zdania, że główna reforma WPR, za jaką uważa się reformę Mc Sharry'ego, była wynikiem nacisków ze strony WTO w czasie trwania Rundy Urugwajskiej. Jak stwierdzają Dwyer i Guyomard (2008), również zmiany wprowadzone w ramach przeglądu WPR z 2008 r. w dużym stopniu wpisały się

* Dr Agnieszka Baer-Nawrocka – Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej; e-mail: baer-nawrocka@up.poznan.pl

** Dr hab. Ewa Kiryluk-Dryjska – Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej; e-mail: kiryluk-dryjska@up.poznan.pl

*** Prof. dr hab. Walenty Poczta – Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej; e-mail: poczta@up.poznan.pl

¹ Badania zostały sfinansowane ze środków projektu badawczego NCN nr 2013/11/B/HS4/00 685.

w rozwiązaniu zawarte w ostatniej wersji przyjętego przez WTO porozumienia dotyczącego rolnictwa określanego jako *Modalities*². Nadal jednak presja ze strony członków Światowej Organizacji Handlu na Komisję Europejską (KE)³ jest silna. Ciągłe aktualne jest więc pytanie, na ile KE będzie skłonna do dalszych zmian WPR pod wpływem negocjacji w ramach WTO i w jakim kierunku te zmiany mogłyby zmierzać.

Ze względu na liczne kontrowersje, które budzi polityka rolna UE, ważne jest, aby podejmowane w jej ramach decyzje były poparte wszechstronnymi analizami, uwzględniającymi prognozy różnych aspektów i reperkusji zmian. W literaturze ekonomicznej można znaleźć liczne publikacje z zakresu przewidywania efektów reform WPR. Często stosowanym podejściem jest modelowanie przy wykorzystaniu modeli równowagi ogólnej i cząstkowej sektora rolnego. Przykłady zastosowań tych modeli przedstawili Conforti (2001), Tongeren i in. (2001), Balkhausen (2006), Garforth, Rehman (2006), Bezat i in. (2009), Figiel i Hamulczuk (2010), Pope i in. (2004), Lopez i in. (2009) oraz Thiel (2009). Jednym z modeli równowagi cząstkowej jest model CAPRI⁴. Literatura przedmiotu dostarcza wielu przykładów badań przeprowadzonych na podstawie tego modelu. Między innymi Perez-Dominguez i in. (2009), Tukker i in. (2011), Weiss i Leip (2012), Shrestha i in. (2013) zastosowali model CAPRI do oceny zmian środowiskowych związanych z różnymi reformami polityki rolnej. Britz i in. (2012), Kempen i in. (2011) Gocht i in. (2013), Renwick i in. (2013) za pomocą modelu CAPRI symulowali zmiany w sferze produkcji, efektów ekonomicznych i użytkowania ziemi pod wpływem modyfikacji w systemie dopłat bezpośrednich (*decoupling*). Podobne badanie na przykładzie rolnictwa hiszpańskiego przeprowadzili Perez-Dominguez i Wieck (2006). Analizy przy wykorzystaniu modelu CAPRI, głównie w odniesieniu do rynku mleka i cukru, były wykonywane również przez Baer-Nawrocką i Kiryluk-Dryjską (2010a, 2010b) Baer-Nawrocką i in. (2012), Kiryluk-Dryjską i Baer-Nawrocką (2013), Baer-Nawrocką i in. (2014). W odniesieniu do liberalizacji handlu wspomniany model zastosowali również Adenauer i Kuiper (2009), Gocht i in. (2011) oraz Kita i Adenauer (2015).

Ważnym atutem stosowania modeli równowagi jest fakt, że przy ich wykorzystaniu można zobrazować układ korzyści i strat wynikających z proponowanych

² Do zmian tych należą m.in.: stopniowa eliminacja subsydiów eksportowych, znoszenie systemu cen instytucjonalnych (w tym eliminacja kwot mlecznych i skupu interwencyjnego), oderwanie płatności bezpośrednich od rozmiarów produkcji (*decoupling*) oraz powiązanie ich z wymogami ochrony środowiska naturalnego (*cross-compliance*).

³ Autorzy są świadomi, że uczynienie z KE głównego podmiotu procesu legislacyjnego WPR jest pewnym uproszczeniem. Nie można lekceważyć w tym procesie roli Rady Ministrów, Rady Europejskiej i Parlamentu. Ponieważ jednak jednym z ważniejszych zadań Komisji Europejskiej jest inicjowanie zmian w przepisach UE w formie wniosków legislacyjnych, budżetowych i programowych w zakresie wszystkich polityk, w tym WPR, KE pozostaje głównym uczestnikiem procesu decyzyjnego WPR (Furtom i in. 2009).

⁴ Model CAPRI został utworzony z inicjatywy Komisji Europejskiej w ramach 4 Projektu Ramowego (FAIR3-CT96-1849) realizowanego w latach 1997-1999 w Institute for Food and Resource Economics Uniwersytetu w Bonn. Od tej pory model był i nadal jest sukcesywnie rozwijany i aktualizowany.

- Tukker A. i in., *Environmental Impacts of Changes to Healthier Diets in Europe*, „Ecological Economics” 2011, nr 70.
- Weiss F., Leip A., *Greenhouse Gas Emissions from the EU Livestock Sector: A Life Cycle Assessment Carried Out with the CAPRI Model*, „Agriculture, Ecosystems and Environment” 2012, nr 149.
- Wojtas M., *Negocjacje Rundy Doha – postępy w czasie Konferencji Ministerialnych w Bali i Nairobi*, „Finanse, rynki finansowe, ubezpieczenia” 2016, nr 81(3).
- Zeager L., Bascom J., *Strategic Behavior in Refugee Repatriation: A Game-Theoretic Analysis*, „Journal of Conflict Resolution” 1996, nr 40(3).
- Zegar J.S., *Przestanki nowej ekonomii agrarnej we współczesnym świecie*, w: *Agroekonomia w warunkach rynkowych. Problemy i wyzwania*, red. A. Grzelak, A. Sapa, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu” 2010, nr 150.

PRZEWIDYWANIE KIERUNKÓW ZMIAN WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ UNII EUROPEJSKIEJ – PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

Streszczenie

Każda reforma Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) wiąże się z pewnymi konsekwencjami – przede wszystkim dla producentów rolnych, ale również dla całego społeczeństwa. W artykule przedstawiono nowe podejście metodologiczne służące do określenia potencjalnych efektów reform polityki rolnej UE polegające na połączeniu modelu równowagi cząstkowej CAPRI i teorii gier. Istota tego podejścia polega na wyznaczeniu macierzy wypłat gry niekooperacyjnej przy założeniu, że użyteczności graczy, a w konsekwencji macierze wypłat, są wynikiem symulacji modelem CAPRI. Ilustracją jest analiza dwóch scenariuszy zakładanych zmian WPR dotyczących ograniczenia wsparcia wewnętrznego producentów rolnych w ramach I filaru (scenariusz 1) i liberalizacji handlu produktami rolnymi (scenariusz 2). W analizie spodziewanych efektów zaproponowanych scenariuszy uwzględniono zmiany w poziomie dobrobytu różnych grup społeczno-ekonomicznych w UE, a stronami konfliktu były Komisja Europejska i Światowa Organizacja Handlu. Z przedstawionych wariantów gier wynika, że najkorzystniejszym rozwiązaniem z punktu widzenia różnych grup interesariuszy jest pozostawienie I filaru i liberalizacja handlu rolnego.

Słowa kluczowe: model równowagi cząstkowej, teoria gier, symulacje modelowe, Wspólna Polityka Rolna

JEL: D04, F51, C72

ANTICIPATING CHANGES IN THE EU COMMON AGRICULTURAL POLICY – AN INTEGRATED APPROACH

Summary

Each reform of the Common Agricultural Policy (CAP) is connected with some consequences – for agricultural produces, but also for all the society. The article presents a new methodological approach to the determination of the potential effects of reforms in the

EU agricultural policy, which combines the CAPRI partial equilibrium model with game theory. The essence of this approach consists in defining the pay-off matrix of a non-cooperative game on the assumption that the utilities of players, and consequently the pay-off matrices are the result of a simulation based on the CAPRI model. This has been illustrated by analysing two scenarios of the assumed changes in the CAP concerning the internal support for agricultural producers provided in the framework of the pillar I (scenario 1) and trade liberalization for agricultural products (scenario 2). The analysis of the expected effects of both scenarios considers the changes in the well-being levels of various socio-economic groups within the EU, whereas, the two parties involved in the conflict are European Commission and World Trade Organization. The analysis of the presented game variants shows that the best solution from the point of view of various interest groups is leaving the pillar I combined with agricultural trade liberalization.

Key words: partial equilibrium model, game theory, model simulations, Common Agricultural Policy

JEL: D04, F51, C72

В КАКОМ НАПРАВЛЕНИИ БУДУТ ИДТИ ИЗМЕНЕНИЯ ОБЩЕЙ АГРАРНОЙ ПОЛИТИКИ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА – ЦЕЛОСТНЫЙ ПОДХОД

Резюме

Каждая реформа Общей аграрной политики (ОАП) влечет за собой определенные последствия, прежде всего для сельхозпроизводителей, но и для всего общества. В статье представлен новый методологический подход для решения задач по определению потенциальных эффектов реформ аграрной политики ЕС, основывающийся на соединении модели частичного равновесия CAPRI (Common Agricultural Policy Regionalised Impact) и теории игр. Суть этого подхода состоит в обозначении матрицы выплат некооперативной игры при условии, что пригодность игроков и матрицы выплат являются результатом симуляции при помощи модели CAPRI.

Иллюстрацией этого подхода является анализ двух сценариев предполагаемых изменений ОАП, касающихся ограничения внутренней поддержки агропроизводителей: в рамках первой опоры ОАП (сценарий 1) и либерализации торговли сельхозпродукцией (сценарий 2). В анализе ожидаемых эффектов предложенных сценариев были учтены изменения в уровне благосостояния разных социально-экономических групп в ЕС, а сторонами конфликта были Еврокомиссия и Всемирная организация торговли. Из представленных вариантов игр следует, что самым выгодным решением с точки зрения разных групп интересов является сохранение первой опоры и либерализация торговли сельхозпродуктами.

Ключевые слова: модель частичного равновесия, теория игр, модельные симуляции, Общая аграрная политика

JEL: D04, F51, C72

WIKTORIA DOMAGAŁA*

Measuring Gender Occupational Segregation: OECD Countries in Comparative Perspective¹

Introduction

Source literature unambiguously indicates that gender occupational segregation occurs in two dimensions (Altonji and Blanc 1999; Blackburn 2009). From the horizontal perspective it is concentration of employment of one gender in certain economic sectors, market sectors and professions. At the same time, it is assumed that less prestigious industries and professions, as well as less paid occupations are feminised. From the vertical perspective it means uneven distribution of the employed women and men according to their position. In practice, it is connected with masculinisation of higher level management and clerk positions on the labour market.

There is no consensus whether the phenomenon of gender occupational segregation shall be treated as the effect of economic discrimination. Those who support this approach argue that occupational segregation results from arbitrary access limitations – based on subjective presumptions – for one gender to certain industries, professions or positions (Chien and Kleiner 1999; Zwiech 2011). Other researchers assume that occupational segregation shows only gender inequality at work which may be caused by various reasons (Duncan and Duncan 1955; Browne 2006; Strawiński et al. 2016). In compliance with this approach presented in the article, occupational segregation fosters flexibility and effectiveness of labour market perturbation by wasting some part of human resources (Anker 2001).

A significant body of research has highlighted the importance of elimination of gender occupational segregation which is believed to be the main reason for gender participation, remuneration and advancement gaps.² Moreover, especially

* Dr Wiktoria Domagała – Department of Macroeconomics and Development Research, Poznań University of Economics and Business; e-mail: Wiktoria.Domagala@ue.poznan.pl

¹ This work is financed by the National Science Centre in Poland (grant number 2015/19/N/HS4/00 325).

² The gender participation gap is captured using the difference between women and men in labour force participation rates. The remuneration gap is the wage disparity between females and males. The gap between the advancement of women and men is more complex and refers to such areas as: education (the

in highly developed countries the mentioned gender gaps are perceived as factors which inhibit socio-economic growth. As an example, S. Klasen (1999) noticed that gender inequalities in the level of economic activity, having their roots in stereotypical female and male industries and professions, impede economic development. It is confirmed by the research of J. Costa et al. (2009) which shows that the countries in which employment and pay gaps between genders are relatively high are under negative influence of the previously mentioned factors on the economic growth. In this research, the source of the pay gap is claimed to result from vertical occupational segregation which results in masculinisation of management positions that are relatively higher paid. The negative impact of gender inequality in the labour market on the level and dynamics of GDP has been also confirmed by the report of European Institute for Gender Equality (2017) and by Human Development Report (Jahan, 2016).

Although source literature agrees that occupational segregation may hinder economic growth as well as closing the gender gaps, still it is not clear how large this influence is, as the occupational segregation can be measured by a vast number of various indicators. In consequence, lack of precise and universally accepted measures of occupational segregation makes it difficult to assess its scale and socio-economic consequences. Thus, the goal of the study is to present a new way of measuring the scale of occupational segregation that can be used in empirical analysis. The study contributes to the field not only by a critical analysis of the indicators that are currently used in source literature, but also by estimation of the seminal Occupational Segregation Index. This measure has been calculated for 30 OECD countries for the years 1997–2016.

The method proposed by Knogler and Lankes (2015) is used to obtain this measure. It starts from conducting a principal components analysis to transform six variables that capture horizontal and vertical occupational segregation into a set of three components that reflects various (uncorrelated) dimensions of occupational segregation. In the next step the ratio of female to male labour force participation rate (RATIO) is regressed on these components by using within-between random effects model. It allows to obtain atheoretical weights which are used to aggregate these components into the final Occupational Segregation Index.

The article is organised as follows: the first part includes a critical review of source literature in the context of indicators of gender occupational segregation presented. Next section, empirical analysis, is divided into three parts: method,

level of education according to sex), labour market (participation of women and man in management and professional occupations as well as gender wage gap) (Samans and Zahidi, 2016). Moreover, the researchers from the United Nation Development Programme show that the gender advancement gap has significant influence on the level of socio-economic development (Jahan, 2016). The reasons for gender gaps lay in gender occupational segregation, especially in glass-ceiling and sticky-floor effect. Glass-ceiling stands for an invisible barrier which prevents social or professional promotion of women even though their qualifications and professional skills are comparable to the ones performed by men (Titkow, 2003). Sticky-floor effect is understood as feminisation of professions or less advanced economic sectors in which there is little possibility for promotion and the wage level is lower (Kalinowska-Sufinowicz and Domagała, 2016).

MEASURING GENDER OCCUPATIONAL SEGREGATION: OECD COUNTRIES IN COMPARATIVE PERSPECTIVE

Summary

The main purpose of the article is to present a new way of measuring the scale of occupational segregation that can be used in empirical analysis. The method proposed by Knogler and Lankes is used to obtain seminal Occupational Segregation Indexes for 30 OECD countries for the years 1997–2016. It starts from conducting a principal components analysis to transform variables that captures horizontal and vertical occupational segregation into a set of components that reflects various dimensions of that phenomenon. In the next step the ratio of female to male labour force participation rate (RATIO) is regressed on these components by using within-between random effects model. The obtained results confirm that women empowerment has positive influence on both the situation of women and men on labour market and, in a more general context, on obtaining better economic results.

Key words: labour market, occupational segregation, gender

JEL: J24, J70

POMIAR SEGREGACJI ZAWODOWEJ WEDŁUG PŁCI – ANALIZA PORÓWNAWCZA KRAJÓW OECD

Streszczenie

Głównym celem niniejszego artykułu jest opracowanie miary zjawiska segregacji zawodowej według płci oraz jej zastosowanie do empirycznej analizy zakresu jego występowania. W artykule wykorzystano dwuetapową procedurę zaproponowaną przez Knoglera i Lankes'a do estymacji miernika segregacji zawodowej według płci w 30 badanych krajach, należących do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), w latach 1997–2016. W pierwszym etapie, na podstawie analizy głównych składowych, ze zbioru wielu zmiennych charakteryzujących poziomą i pionową segregację zawodową wyróżniono główne i niezależne od siebie wymiary omawianego zjawiska. Celem drugiego etapu była identyfikacja wymiarów segregacji zawodowej według płci istotnie oddziałujących na różnice w aktywności ekonomicznej kobiet i mężczyzn za pomocą estymacji modelu danych panelowych typu *within-between*. Wnioski płynące z przeprowadzonych analiz wskazują na pozytywne oddziaływanie eliminowania segregacji zawodowej według płci na sytuację kobiet i mężczyzn na rynku pracy, a w szerszej perspektywie na koniunkturę gospodarczą.

Słowa kluczowe: rynek pracy, segregacja zawodowa, płęć

JEL: J24, J70

ИЗМЕРЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ СЕГРЕГАЦИИ ПО ПРИЗНАКУ ПОЛА – СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СТРАН ОЭСР

Резюме

Главной целью настоящей статьи является презентация показателя, позволяющего измерить явление профессиональной сегрегации по признаку пола и его применения для

эмпирического анализа диапазона этого явления. В статье использована двухэтапная процедура, предложенная Кноглером и Ланксом для эстимации показателя профессиональной сегрегации по признаку пола в 30-ти исследуемых странах-членах ОЭСР в 1997–2016 гг.

На первом этапе, на основании анализа главных составных частей, из множества переменных, характеризующих вертикальную и горизонтальную профессиональную сегрегацию по признаку пола, были выделены основные и независимые друг от друга показатели измерения обсуждаемого явления. Целью второго этапа была идентификация проявлений профессиональной сегрегации по признаку пола, существенно влияющих на различия в экономической активности мужчин и женщин с помощью эстимации модели панельных данных типа within-between. Проведенный анализ позволяет отметить, что устранение профессиональной сегрегации по полу положительно сказывается на положении мужчин и женщин на рынке труда, а в более широкой перспективе на экономической конъюнктуре.

Ключевые слова: рынок труда, профессиональная сегрегация, пол

JEL: J24, J70

JUSTYNA FRANC-DĄBROWSKA*

Ufinansowanie gospodarki i finansowy wzrost wartości

Wprowadzenie

Współcześnie coraz więcej operacji gospodarczych pozornie odbywa się tylko i wyłącznie za pomocą pieniądza z pominięciem sfery realnej gospodarki. Można zaryzykować stwierdzenie, że to przede wszystkim pieniądz generuje zysk i tworzy kolejny pieniądz. Wątpliwość jednak budzi to, czy w trakcie takiego obrotu gospodarczego powstaje jakakolwiek wartość dodana. Później wydaje się to raczej wątpliwe. Mimo to coraz więcej podmiotów specjalizuje się w operacjach finansowych i generowaniu dochodu właśnie z tego źródła. Powoduje to zwiększenie ryzyka charakteryzującego działalność finansową, tak pojedynczych podmiotów, całych ich grup, jak i gospodarek. Globalnie można uznać, że ryzyko działalności jest coraz większe, z powodu wzrostu udziału operacji finansowych w operacjach gospodarczych podmiotów, a zatem większe jest zagrożenie wystąpienia kolejnych kryzysów finansowych (a szerzej gospodarczych). Ze względu na zakres umiędzynarodowienia podmiotów gospodarczych i szybki przepływ pieniądza w świecie trudne jest ograniczenie zagrożeń wynikających z działalności finansowej. Z jednej strony taki kierunek zmian w gospodarce (coraz większe znaczenie operacji finansowych i ich oddzielenie od sfery realnej) można uznać za niepokojący, z drugiej jednak jest on naturalnym skutkiem racjonalnych postaw przedsiębiorców, którzy poszukują możliwości wzbogacenia się właśnie w operacjach finansowych. Zwiększanie się znaczenia operacji finansowych w gospodarce nazywa się jej ufinansowaniem, ubankowaniem czy finansjalizacją.

Podjęty problem dobrze oddają słowa G. Simmela: „*Reality and value as mutually independent categories through which our conceptions become images of the world*” (Simmel 2004, s. 56). Parafrazując słowa Simmela sprzed 100 lat, współcześnie wydaje się, że więcej w gospodarce *value* niż *reality*. A zatem podjęty problem badawczy wydaje się ważny i aktualny.

Celem artykułu jest przedstawienie wybranych rozważań nad naturą finansjalizacji gospodarki jako składowej rozwoju finansów, z uwzględnieniem jej pozy-

* Dr hab. Justyna Franc-Dąbrowska, prof. SGGW – Katedra Finansów, Wydział Nauk Ekonomicznych, SGGW w Warszawie; e-mail: justyna_franc_dabrowska@sggw.pl; orcid.org/0000-0002-5881-0343.

tywnych i negatywnych cech. Jednocześnie weryfikacji poddano tezę, że finanse są formą wyceny procesów gospodarczych i z nimi pokrewnych, a jednym z następstw rozwoju finansów jest zjawisko finansjalizacji. Dodatkowo zaproponowano schemat finansjalizacji, podejmując próbę jej operacjonalizacji.

Struktura artykułu jest zatem następująca: pierwszym elementem jest przedstawienie rozważań nad finansjalizacją gospodarki jako składową rozwoju jej finansów. Drugim elementem jest omówienie pozytywnych i negatywnych przejawów finansjalizacji. Trzecim elementem jest kwestia powiązania operacji finansowych ze sferą realną gospodarki, a zatem ujęcie finansjalizacji jako produktu obrotu pieniądza. Czwartym elementem jest zaproponowanie rozpatrywania działalności finansowej generującej dodatkową wartość na dwie sfery: pierwszą, którą można uznać za wynikającą z procesów ewolucji, i drugą, którą uznano za skutek „ciemnej strony finansów”, a która wynika z oszustw i nadużyć finansowych. Pojęcie finansjalizacji poszerzono o te elementy. W piątym – ostatnim kroku – zaproponowano model obiegu pieniądza w gospodarce z uwzględnieniem zjawiska finansjalizacji.

1. Finansjalizacja gospodarki jako efekt rozwoju jej finansów

Finansjalizacja gospodarki (finansyzacja, ubankowienie, ufinansowanie) wydaje się naturalnym, współcześnie postępującym zjawiskiem. Jeden z prekursorów podejmujących tę problematykę – J. Toporowski – w 2008 r. definiował finansjalizację jako inflację na rynkach kapitałowych (Toporowski 2008, s. 1), jednocześnie podając zwyczajowe jej ujęcie jako wzrostu wynagrodzeń akcjonariuszy oraz jego wpływu na podejmowanie decyzji dotyczących wydatków kapitałowych. Toporowski zwracał uwagę na problematykę poważnej zmiany w strukturze działalności gospodarczej podmiotów w kierunku kapitału na rynkach finansowych, co zatem również wpływa na inną naturę i dynamikę kapitalizmu (Toporowski 2008, s. 2). Ch.J. Whalen przypisuje zjawisku finansjalizacji kilka cech: poszukiwanie wartości dla akcjonariuszy, zarządzanie pieniędzmi i „handel” nimi, ewolucję bankowości i finansów, funkcjonowanie reguły akumulacji w ujęciu pieniężnym, a nie rzeczowym itp. (Whalen 2017, s. 10). Zasadniczo jednak te dwa podejścia są zbliżone.

Jednym z pierwszych (jeśli nie pierwszym) artykułem w Polsce podejmującym problematykę finansjalizacji jest opracowanie M. Ratajczaka z 2012 r., który zdefiniował finansjalizację szeroko jako rosnącą rolę sfery finansowej oraz kryteriów finansowych w funkcjonowaniu gospodarki oraz w życiu ekonomicznym i społecznym, natomiast wąsko jako rosnące znaczenie działalności finansowej w aktywności podmiotów ekonomicznych o charakterze niefinansowym (Ratajczak 2012, s. 282). W. Małecki definiuje finansjalizację następująco: „(...) jako kapitalizm finansowy rozumie się radykalny wzrost znaczenia sektora finansowego w gospodarce, a także motywacji finansowej w działalności gospodarczej. Proces ten rozpoczął się w latach 70. XX w., po czym nabrał dynamiki, począwszy od lat 80., na fali deregulacji i liberalizacji sektora finansowego” (Małecki 2016, s. 49). Z kolei zdaniem Stanisława J. Adamczyka (2016, s. 5) finansjalizacja to znaczne natężenie skali władzy logiki

- Ratajczak M., *Finansjalizacja gospodarki: wymiary dyskusji*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, 2017, finansjalizacja.wsiz.pl/Referaty.html (dostęp: 3.11.2017), 2017b.
- Ratajczak M., *Liberalizm i neoliberalizm ekonomiczny w perspektywie historycznej*, „Ekonomista” 2017a, nr 1.
- Sawyer M., *Recent Trends in Financialisation and Future Prospects*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, June 2017 r., finansjalizacja.wsiz.pl/Referaty.html (dostęp: 3.11.2017).
- Seccareccia M., *Financialization and the Transformation of Commercial Banking: Understanding the Recent Canadian Experience before and During the International Financial Crisis*, „Journal of Post Keynesian Economics” 2012, nr 35(2).
- Secdareccia M., *Understanding Financialization: History, Theory, and Institutional Analysis*, „International Journal of Political Economy” 2013, nr 42(4).
- Shiller R.J., *Finanse a dobrobyt społeczny*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa 2016.
- Simmel G., *The Philosophy of Money*, red. D. Frisby, Routledge 2004.
- Soto J.H. de, *Pieniądz, kredyt bankowy i cykle koniunkturalne*, Instytut Ludwiga von Misesa, Warszawa 2009.
- Szczepankowski P., *Wpływ zarządzania wartością na finansjalizację przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” 2015, nr 854, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 73, 2015.
- The Financialization Response to Economic Disequilibria. European and Latin American Experiences. New Directions in post-Keynesian Economics*, red. N. Levy, E. Ortiz, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, Northampton 2016.
- Toporowski J., *The Economics and Culture of Financialisation*, SOAS Department of Economics Working Paper Series, nr 158, The School of Oriental and African Studies.
- Toporowski J., *Neologism as Theoretical Innovation in Economics: The Case of „Financialisation”*, SOAS Department of Economics Working Paper Series, nr 171, The School of Oriental and African Studies, 2012.
- Tversky A., Kahneman D., *Osądy w warunkach niepewności: heurystyki i błędy poznawcze*, w: *Pułapki myślenia. O myśleniu szybkim i wolnym*, red. D. Kahneman, Media Rodzina, Poznań 2012.
- Whalen C.J., *Understanding Financialization: Standing on the Shoulders of Minsky*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, 2017, finansjalizacja.wsiz.pl/Referaty.html (dostęp: 5.09.2017).

UFINANSOWIENIE GOSPODARKI I FINANSOWY WZROST WARTOŚCI

Streszczenie

W artykule podjęto problematykę ufinansowania gospodarki oraz powiązania tego procesu ze wzrostem wartości. Przedstawiona została istota i historia finansjalizacji. Następnie zostały podjęte rozważania nad powiązaniem między ufinansowaniem gospodarki a przyczynami i skutkami kryzysu finansowego, w tym wady i zalety finansjalizacji. Trzecim elementem rozważań była kwestia powiązania operacji finansowych ze sferą realną gospodarki. Następnie zaproponowano rozpatrywanie działalności finansowej generującej

dodatkową wartość na dwie sfery: pierwszą, którą można uznać za wynikającą z procesów ewolucji finansów (którą umownie nazwano „*financial evolution*”), i drugą, którą uznano za skutek „ciemnej strony finansów”, a która wynika z oszustw i nadużyć finansowych (którą umownie nazwano „*financial fraud*”). Ostatecznie zaproponowano model obiegu pieniądza w gospodarce z uwzględnieniem zjawiska finansjalizacji.

Słowa kluczowe: finansjalizacja, sfera realna, wzrost wartości, oszustwa finansowe

FINANCIALIZATION OF THE ECONOMY AND THE INCREASE OF VALUE

Summary

The article discusses the issue of financialization the economy and the connection between this process and the increase of value. The essence and history of finance are presented. Subsequently, consideration was given to the link between the financialization of the economy and the causes and effects of the financial crisis, including the pros and cons of financialization. The third element of the discussion was the connection of financial operations to the real economy. It was proposed to consider financial activity generating additional value in two areas: the first to be considered as a result of evolutionary processes (which was termed “financial evolution”) and the second one which was considered as a result of the “dark side of finance” and which resulted from fraudulent activities (which was termed “financial fraud”). Finally, a model of money circulation in the economy was proposed, taking into account the phenomenon of financialization.

Key words: financialization, real estate, value growth, financial fraud

ФИНАНСИАЛИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ И ФИНАНСОВОЕ УВЕЛИЧЕНИЕ СТОИМОСТИ

Резюме

Статья посвящена проблематике финансиализации экономики и увязке этого процесса с ростом стоимости. Представлена суть и история финансиализации. Затем автор анализирует связь между финансиализацией экономики и причинами и последствиями финансового кризиса, в том числе достоинства и недостатки финансиализации. Третьим элементом анализа был вопрос увязки финансовых операций с реальной сферой экономики.

Затем автор предложил рассмотреть финансовую деятельность, генерирующую добавленную стоимость, в разбивке на две сферы: первую, которую можно вывести из процессов эволюции финансов (условно названную «*financial evolution*») и вторую, вытекающую из «темной стороны финансов» и проявляющуюся в форме мошенничества и финансовых афер (условно названную «*financial fraud*»). В заключение автор предложил модель оборота денег в экономике с учетом явления финансиализации.

Ключевые слова: финансиализация, реальная сфера, рост стоимости, финансовое мошенничество

JAN BRZOZOWSKI*,
RAFAŁ CEKIERA**

Determinanty wsparcia finansowego starych rodziców pozostałych w kraju na przykładzie imigrantów w RFN

Wstęp

Zwiększający się odsetek osób starszych w krajach członkowskich Unii Europejskiej i wzrost średniej długości życia niosą za sobą wiele implikacji i poważnych wyzwań. Jednym z kluczowych z całą pewnością jest kwestia zapewnienia należytej opieki osobom w podeszłym wieku. Zagadnienie to jest nad wyraz istotne w tych państwach, w których mamy do czynienia ze znaczącymi procesami emigracyjnymi. Wyjazdy za granicę przedstawicieli młodego pokolenia tworzą lukę demograficzną i mogą powodować znaczące deficyty w zakresie zapewnienia seniorom należytego wsparcia. Taka sytuacja szczególnie dobitnie jest widoczna w tych społeczeństwach, w których za oczywisty uznaje się system opieki oparty na zobowiązaniach rodzinnych.

Na tym tle szczególnie ciekawym przypadkiem jest Polska, w której mamy do czynienia ze splotem powyższych czynników – niekorzystnymi procesami demograficznymi, dużą skalą emigracji oraz opartym na rodzinie systemem opieki. Ponieważ znacząca część emigrujących po 2004 r. stanowili młodzi Polacy, zostawili oni w kraju swoich rodziców. W miarę upływu czasu tymczasowy i płynny charakter procesu migracyjnego zostaje zastąpiony bardziej typowymi migracjami osiedleńczymi. Znaczna część migrantów poakcesyjnych pozostaje w krajach docelowych, podczas gdy ich starzejący się rodzice zamieszkują nadal w Polsce. Pojawia się więc kluczowe pytanie badawcze: *w jakim stopniu emigranci czują się związani ze swoimi starymi rodzicami i na ile są skłonni udzielać im pomocy finansowej?*

* Dr Jan Brzozowski – Katedra Studiów Europejskich, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie; e-mail: jan.brzozowski@uek.krakow.pl

** Dr Rafał Cekiera – Instytut Socjologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach; e-mail: rafal.cekiera@us.edu.pl

Zarysowana powyżej problematyka badawcza jest rozpatrywana tradycyjnie w dwóch nurtach studiów nad migracjami. Po pierwsze, analizowana jest w ekonomicznych badaniach nad transferami zarobków migrantów i ich wpływem na sytuację w kraju pochodzenia (Brzozowski, Szarucki 2010; Górny i in. 2013). W przypadku polskim oznaczało to zarówno badanie skłonności do transferowania imigrantów przebywających w Polsce (Brunarska i in. 2012; Kaczmarczyk 2013), jak i aktywności polskich migrantów poakcesyjnych w tym aspekcie (Krzesicki 2012; Chmielewska 2015) ze szczególnym uwzględnieniem motywu powrotu do kraju (Hołda i in. 2011; Brzozowski i in. 2017). Po drugie, kwestia wsparcia rodziców pojawia się w kontekście socjologiczno-psychologicznych badań nad solidarnością międzypokoleniową i relacjami między członkami rodziny będącymi na emigracji i tymi pozostałymi w kraju (Krzyżowski, Mucha 2012; Krzyżowski 2012; Krzyżowski 2013; Krzyżowski 2015; Winiecka 2016). Dotychczasowe wnioski płynące przede wszystkim z badań Łukasza Krzyżowskiego są dość optymistyczne: zobowiązania opiekuńcze wynikające z międzygeneracyjnego poczucia solidarności są modyfikowane, ale nie ulegają całkowitej erozji (Krzyżowski 2012). Pamiętać jednak należy o pewnych ograniczeniach wynikających z analiz Krzyżowskiego: ich wyniki w dużej mierze ograniczają się do dość specyficznego kraju docelowego, jakim jest Islandia. Tym samym w literaturze przedmiotu widać znaczącą lukę poznawczą w zakresie identyfikacji skłonności do wspierania starych rodziców przez emigrantów pozostających poza Polską, szczególnie w aspekcie porównań wzorców zachowań polskich migrantów poakcesyjnych z innymi grupami imigrantów.

Biorąc pod uwagę powyższe przesłanki, celem niniejszego badania jest określenie czynników, które wpływają na decyzję o udzielaniu pomocy finansowej przez emigrantów swoim starym rodzicom pozostałym w kraju pochodzenia. Wychodząc od polskiego przypadku, dokonamy porównania zakresu pomocy udzielanej rodzicom w różnych grupach narodowościowych czy religijnych. Spróbujemy także zidentyfikować najważniejsze czynniki wpływające na udzielane wsparcie – przede wszystkim w postaci transferów finansowych. Na podstawie danych z German Socio-Economic Panel porównujemy więc skłonność do finansowego wsparcia pozostałych w kraju pochodzenia rodziców między różnymi grupami narodowościowymi oraz religijnymi imigrantów przebywających w Niemczech.

Struktura niniejszego artykułu jest następująca: w pierwszym punkcie definiujemy starość, wiążąc problem niesamodzielności ze współczesnymi procesami migracyjnymi. W kolejnym punkcie charakteryzujemy polski system opieki nad ludźmi starymi i niesamodzielnymi. Następny punkt opisuje wpływ migracji na rodzinę, w kolejnym zaś punkcie przedstawiamy wyzwania płynące z międzygeneracyjnych zobowiązań rodzinnych dla rodzin emigrantów. Następnie koncentrujemy się na transferach finansowych – pokazując, że są one jedynie jedną z form opieki na odległość. Punkt szósty przedstawia zbiór danych wykorzystany do analizy oraz metody badawcze. W punkcie siódmym przedstawiamy wyniki analizy empirycznej. Artykuł kończy podsumowanie, zawierające wnioski końcowe, dyskusję nad ograniczeniami naszego badania, a także implikacje naszych rezultatów dla dalszych studiów w tym obszarze.

DETERMINANTY WSPARCIA FINANSOWEGO STARYCH RODZICÓW POZOSTAŁYCH W KRAJU NA PRZYKŁADZIE IMIGRANTÓW W RFN

Streszczenie

Celem badania było określenie czynników, które wpływają na decyzję o udzielaniu pomocy finansowej przez imigrantów swoim starym rodzicom pozostałym w kraju pochodzenia. Na podstawie danych ankietowych z Niemiec (baza German Socio-Economic Panel), emigracji zarobkowej najważniejszych krajów docelowych, autorzy porównują skłonność do pomagania rodzicom okazywaną przez różne grupy imigrantów. Najwyższą skłonność do wspierania starych rodziców występuje u pierworodnych córek, niezależnie od narodowości. Imigranci z Rumunii oraz z Kazachstanu i Rosji wykazują najwyższą skłonność do wspierania finansowego swoich rodziców, natomiast w przypadku imigrantów z innych krajów UE-15 widać istotną statystycznie niechęć do takiego wsparcia; w przypadku Polaków efekt ten nie jest statystycznie istotny. Pośród grup religijnych najwyższą skłonność do wspierania rodziców wykazują prawosławni imigranci, natomiast negatywny i statystycznie istotny efekt występuje w przypadku protestantów.

Słowa kluczowe: imigranci, opieka nad rodzicami, transfery finansowe, Niemcy

JEL: F22, D14, D64

DETERMINANTS OF THE FINANCIAL SUPPORT PROVIDED BY IMMIGRANTS FOR PARENTS LEFT IN THE HOME COUNTRY – CASE STUDY OF GERMANY

Summary

The authors try to determine the factors affecting the decisions taken by immigrants about the financial support provided for elder parents left in the home country. Using survey data for Germany, one of the major destination countries of labour emigration, the authors compare the willingness showed by various groups of immigrants to help their parents. The highest willingness to do so is observed among the first-born daughters, independent on their nationality. Immigrants from Romania, Kazakhstan and Russia tend to be most inclined to support financially their parents while immigrants from other EU-15 countries rather avoid to offer such support; in case of Polish immigrants, this effect is not significant statistically. Among religious groups, the most willing to assist their parents are the Orthodox immigrants while for Protestants, this effect is negative and statistically significant.

Key words: immigrants, care for parents, remittances, Germany

JEL: F22, D14, D64

ДЕТЕРМИНАНТЫ ОКАЗАНИЯ ФИНАНСОВОЙ ПОМОЩИ РОДИТЕЛЯМ, ОСТАВШИМСЯ НА РОДИНЕ, ИММИГРАНТАМИ, ЖИВУЩИМИ В ФРГ

Резюме

Целью исследования было определение факторов, которые влияют на решение иммигрантов оказывать финансовую помощь своим пожилым родителям, которые остались в стране происхождения. На основе анкетных данных, полученных от иммигрантов из важнейших в этом отношении стран (немецкая база German Socio-Economic Panel), авторы сравнивают готовность поддерживать родителей разными группами иммигрантов.

Самая высокая готовность к оказанию помощи родителям характерна для старших дочерей, независимо от национальности. У иммигрантов из Румынии, Казахстана и России это желание наиболее велико, а в случае иммигрантов из стран ЕС-15 наблюдается статистически существенное нежелание оказывать помощь; в случае поляков этот эффект не является статистически существенным. Среди различных религиозных групп самую высокую готовность проявляют православные иммигранты, а отрицательный и статистически существенный эффект имеется в случае протестантов.

Ключевые слова: иммигранты, забота о родителях, финансовые трансферты, Германия

JEL: F22, D14, D64

Bazyli Czyżewski, *Kierat rynkowy w europejskim rolnictwie*, PWN, Warszawa 2017, s. 227

Rolnictwo, a bardziej precyzyjnie gospodarstwo rolne i jego status, jest jednym w tych przejawów aktywności gospodarczej i społecznej, które od niepamiętnych czasów wywołują liczne dyskusje, spory oraz polemiki. Wymiary tych polemik są różnorakie. Mogą odbywać się na linii zwolennicy liberalizmu i protekcjonizmu, mieszkańcy wsi i miast, rolnicy i przedstawiciele innych zawodów itd. Jest to konsekwencja samej istoty gospodarstwa rolnego i rolnictwa. Istoty, której różni badacze oraz analitycy poszukują w różnych aspektach tego swoistego fenomenu. Istoty, którą może być trwałość gospodarstwa rolnego jako formy aktywności gospodarczej, jej elastyczność oraz zdolność dostosowawcza do wymogów otoczenia czy wręcz niedopasowanie do tychże wymogów, jedność funkcji ekonomicznej i społecznej (jedność gospodarstwa rolnego i domowego), czy wreszcie wielość realizowanych równolegle funkcji. Przekłada się to z jednej strony na rynkowe „zachowanie” jednostki, jaką jest gospodarstwo rolne, z drugiej – na występującą w różnej postaci, lecz w każdym systemie społeczno-gospodarczym, tzw. kwestię rolną.

Jedną z prób wyjaśnienia tej kwestii jest koncepcja kieratu rolniczego czy raczej rolniczej bieżni (*agricultural treadmill*), którą sformułował amerykański profesor ekonomii rolnej i stosowanej Willard W. Cochrane. Cochrane w pracy *Farm Prices: Myth and Reality* (1958), zaznaczył, że jego rozważania dotyczą m.in. pozycji farmerów w rozwijającym i zmieniającym się świecie, gdzie wzrost gospodarczy, organizacja rynku oraz postęp technologiczny, mają silny wpływ na warunki funkcjonowania farm. W następstwie takich zjawisk rolnik znajduje się na swoistej bieżni. Biegnie na niej coraz szybciej i szybciej, dążąc do wyższych dochodów, z nowych, bardziej produktywnych technik, ale i tak nie jest w stanie tych dodatkowych dochodów uzyskać, więc przegrywa.

I jak pisze dalej Cochrane, rolnicy generalnie nie mają świadomości, że znajdują się na tej „rolniczej bieżni” czy w tym swoistym kieracie, dlatego nie wyciągają właściwych wniosków z „desperackiego charakteru swojej sytuacji”, m.in. dlatego że niewielu ekonomistów podejmowało i podejmuje próby wyjaśnienia rolnikom przyczyn tego co Cochrane nazywa zjawiskiem „biesiadowania i głodu” w branży rolniczej. Inaczej ujmując, przyczyn prosperity i kryzysu, sukcesu i porażki, szans i zagrożeń, wreszcie rozwoju i załamania sektora rolnego oraz każdego pojedynczego gospodarstwa rolnego.

Pierwotnie koncepcja „kieratu” została sformułowana jako koncepcja „kieratu ceny produktu”. Rolnicy bowiem w pogoni za dodatkowym dochodem wdrażają nowe technologie, które nieuchronnie prowadzą do spadku cen. To, co jest najbardziej niebezpieczne w zjawisku kieratu, to fakt, że w pierwszej kolejności jego następstwa odnoszą się do rolnictwa farmerskiego, najbardziej powiązanego z mechanizmem rynkowym i dostarczającego większość produktów rolniczych, w zdecydowanie mniejszym natomiast rolnictwa chłopskiego i tradycyjnego, które ma o wiele mniejsze kontakty rynkowe.

Najnowszą próbę wyjaśnienia tego zjawiska, jego przyczyn oraz konsekwencji dla współczesnego rolnictwa podjął B. Czyżewski w recenzowanej książce. Celem książki jest, jak pisze sam autor, wyjaśnienie mechanizmu kieratu rynkowego w rolnictwie krajów europejskich oraz poszukiwanie rozwiązań w zakresie łagodzenia skutków tego zjawiska

w ramach polityki rolnej. Wydaje się jednak, że nie mniej istotnym celem było i to, że koncepcja kieratu „nie była dotychczas testowana empirycznie dla rolnictwa krajów europejskich” (s. 9).

W książce sformułowano pięć hipotez badawczych, które odnoszą się do takich zagadnień, jak:

- 1) kierat Cochrane’a występuje w rolnictwie europejskim, jednak w innej formie w stosunku do pierwotnej koncepcji;
- 2) polityka rolna UE generalnie łagodzi skutki kieratu, jednak niektóre jej instrumenty wsparcia mogą działać odwrotnie i utrwalac ten mechanizm;
- 3) skutkiem kieratu jest względna deprywacja dochodowa rolników;
- 4) przyczyną kieratu jest giętkość cen rolnych w następstwie zmian produktywności;
- 5) dostarczanie dóbr publicznych ogranicza kierat rynkowy w rolnictwie.

Rozważania teoretyczne zostały empirycznie zweryfikowane przez autora na przykładzie krajów UE-27, a w części także na przykładzie Szwajcarii i Norwegii. Wykorzystano przekrój regionów EUFADN. Najdłuższe szeregi czasowe sięgają lat 70. XX w., lecz większość analiz odnosi się do okresu 1995–2005.

Pierwszy rozdział książki jest poświęcony empirycznej weryfikacji występowania tytułowego kieratu w dzisiejszym rolnictwie europejskim (unijnym). Jest to istotne, gdyż ekonomiści rolni nie są obecnie zgodni co do racji bytu tego zjawiska we współczesnej gospodarce (rolnictwie). Typowa dla niej niestabilność i silne turbulencje zniekształcają obserwowane od lat relacje kształtujące się między popytem, produkcją oraz poziomem cen. Wszystko to jednak wzmacnia zależność rolników od rynku i jego mechanizmu. Prowadzi do polaryzacji gospodarstw rolnych, deprywacji tego sektora w relacji do innych oraz wielowymiarowości samego kieratu rynkowego (rolniczego) w warunkach gospodarki globalnej.

Zjawisko kieratu zostało zweryfikowane na bazie zależności, jaka kształtowała się pomiędzy produktywnością rolnictwa a realnym dochodem w rolnictwie w dwóch ujęciach: uwzględniającym subsydia wynikające ze Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) oraz bez subsydiów. Przyjęty do analizy okres to lata 1973–2015. Z przeprowadzonych badań wynika, że w całym okresie dochód realny był dla analizowanej grupy krajów ujemnie skorelowany z produktywnością rolnictwa, co potwierdza z tej perspektywy występowanie kieratu Cochrane’a w rolnictwie unijnym. Jednak dla okresu 1995–2015 zależność ulega odwróceniu i związek produktywności i dochodu jest dodatni. W pierwszej kolejności dotyczy to krajów UE-13, czyli tych które do UE przystąpiły w 2004 r. i Chorwacji (rok przystąpienia do UE – 2013). Według autora recenzowanej książki jest to konsekwencja stopniowego wyczerpywania się w grupie starych krajów unijnych, intensywności produkcji jako źródła wzrostu dochodów. Ponadto, co warto podkreślić, wpływ produktywności na dynamikę dochodu rolniczego pomniejszonego o subsydia wynikające z WPR dla krajów starej Unii jest znacznie silniejszy niż w przypadku dochodu z uwzględnieniem subsydiów. Występuje zatem w tej grupie krajów zjawisko odwrotności związku dopłat z produkcją, które nazywa się „*inverse coupling*”. Wyjaśnieniem tego może być wymóg „*cross-compliance*”, ograniczoność uprawnień do otrzymania płatności, czy wreszcie cykliczny/antycykliczny charakter subsydiów w poszczególnych krajach unijnych. Sam autor przyznaje jednak, że zjawisko to wymaga „głębszego zbadania na poziomie gospodarstw” (s. 32).

Do szczególnie interesujących spostrzeżeń zawartych w pierwszym rozdziale książki należy zaliczyć to, że uzyskanie dodatniej zależności: produktywność/stopa wzrostu dochodu wymaga w Europie Zachodniej osiągnięcia produktywności na poziomie ponad 2 razy większej od przeciętnej, podczas gdy w rolnictwie grupy krajów UE-13 na poziomie o połowę niższym od przeciętnej. Autor zjawisko to nazywa „kieratem stopy wzrostu”.

www.ekonomista.info.pl

EKONOMISTA
2018/3

Menu: Demo, In memoriam, Artykuły, Miscellaneous, Dyskusje, Konferencje i seminaria, Recenzje i omówienia

Jan L. Bednarzyk, Katarzyna Brzozowska-Rup
Nowe wyzwania dla polityki pieniężnej. Czy wraca priorytet wzrostu gospodarczego?
New Challenges for Monetary Policy Is Economic Growth Priority Coming Back?
Новые вызовы для денежной политики. Возвращается ли приоритет экономического роста?

Maciej K. Dudek
Equilibrium Discrepancy between GDP and GNP in Poland
Равновесие между ВВП и ВНП в Польше

Dorota Ważyrska
Weryfikacja środowiskowej krzywej Kuznetsa dla krajów Unii Europejskiej
Verifying the Environmental Kuznets Curve for European Union Countries
Верификация экологической кривой Кузнецова для стран Европейского Союза

EKONOMISTA
Artykuły w otwartym dostępie

Rok	Nr	Typ	Autorzy	Tytuł
2018	3	Artykuły	Magdalena Pichlak	Gospodarka o obiegu zamkniętym – model koncepcyjny
2018	3	Artykuły	Jan L. Bednarzyk, Katarzyna Brzozowska-Rup	Nowe wyzwania dla polityki pieniężnej. Czy wraca priorytet wzrostu gospodarczego?
2018	3	Artykuły	Dorota Ważyrska	Weryfikacja środowiskowej krzywej Kuznetsa dla krajów Unii Europejskiej
2018	3	Dyskusje	Filipka Zaleska, Marian Zaleski	Miejsce polityki ekonomicznej: Definicje na kanwie książki Paradyksy ekonomii. Rozmowy z polskimi ekonomistami
2018	3	Konferencje i seminaria	Mariusz Próchniak	International conference Diversity of Patchwork Capitalism in Central and Eastern Europe – Institutional Perspective (SGH Warsaw School of Economics, 15 March 2018)
2018	2	Artykuły	Waldemar Florczak, Wojciech Grabowski	Czy warto korzystać z porad prawnych? Szacunki mikroekonomicznych efektów poradnictwa prawno-dobrotewskiego
2018	2	Artykuły	Piotr Wójcik	Metody quasi-eksperymentalne i ich zastosowanie w badaniu wpływu historii na współczesność
2018	2	Artykuły	Piotr Pieniążek	Szkola austriacka i ekonomia głównego nurtu: czym się różni?
2018	2	Artykuły	Maciej Brzozowski, Piotr Kowal, Cecylia Leszczyńska, Maciej Tymniak, Veronika Witk	Wzrost gospodarczy ziem polskich w okresie przewidywania globalizacji (1970–1990)
2018	1	Komunikaty	Marek Górniewicz	

www.ekonomista.info.pl
redakcja@ekonomista.info.pl

- bieżące wydanie oraz numery archiwalne
- spisy treści i streszczenia
- otwarty dostęp do wybranych artykułów
- wersja mobilna strony

Wydawnictwo Key Text
01-142 Warszawa, ul. Sokołowska 9/410
22 632-11-36, 665-108-002



EKONOMISTA

ROCZNY SPIS TREŚCI
2018

www.ekonomista.info.pl

IN MEMORIAM

Wacław J A R M O Ł O W I C Z (1944–2018).....	3	268
-----------------------------------------------	---	-----

ARTYKUŁY

Agnieszka B A E R - N A W R O C K A, Ewa K I R Y L U K - D R Y J S K A, Walenty P O C Z T A: Przewidywanie kierunków zmian Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej – podejście zintegrowane	6	664
Jan L. B E D N A R C Z Y K, Katarzyna B R Z O Z O W S K A - R U P: Nowe wyzwania dla polityki pieniężnej. Czy wraca priorytet wzrostu gospodarczego?...	3	275
Jarosław B O R U S Z E W S K I, Krzysztof N O W A K - P O S A D Z Y: Prawo Kopernika-Greshama: rekonstrukcja metodologiczna.....	5	554
Grażyna B U K O W S K A, Beata Ł O P A C I U K - G O N C Z A R Y K: Publishing Patterns of Polish Authors in Domestic and Foreign Economic Journals..	4	442
Maciej B U K O W S K I, Piotr K O R Y Ś, Cecylia L E S Z C Z Y Ń S K A, Maciej T Y M I Ń S K I, Nikolaus W O L F: Wzrost gospodarczy ziem polskich w okresie pierwszej globalizacji (1870–1910).....	2	127
Filip C H Y B A L S K I, Edyta M A R C I N K I E W I C Z: Myopic Behaviour and State Involvement in a Pension System: A Cross-section Study for OECD Countries	1	68
Wiktoria D O M A G A Ł A: Measuring Gender Occupational Segregation: OECD Countries in Comparative Perspective	6	682
Henryk D O M A Ń S K I: Wpływ wykształcenia na rozkład zarobków w Polsce w latach 1988–2013	1	7
Maciej K. D U D E K: Equilibrium Discrepancy between GDP and GNP in Poland	3	301
Waldemar F L O R C Z A K, Wojciech G R A B O W S K I: Czy warto korzystać z porad prawnych? Szacunki mikroekonomicznych efektów poradnictwa prawnobywatelskiego	2	185
Marian G O R Y N I A: Współczesne nauki ekonomiczne: tożsamość, ewolucja, klasyfikacje	5	497
Marta G Ö T Z: Przemysł czwartej generacji (przemysł 4.0) a międzynarodowa współpraca gospodarcza.....	4	385
Grzegorz W. K O Ł O D K O: Chińska transformacja ustrojowa: socjalizm czy kapitalizm? <i>Tertium datur</i>	6	633
Kamila K U Z I E M S K A - P A W Ł A K: Determinanty salda rachunku obrotów bieżących Polski	4	404
Piotr K R A J E W S K I, Agata S Z Y M A Ń S K A: Znaczenie wydatków wojсковych w ocenie efektów polityki fiskalnej	4	425
Magdalena P I C H Ł A K: Gospodarka o obiegu zamkniętym – model koncepcyjny	3	335
Piotr P I E N I A Ź E K: Austrian and Mainstream Economics: How Do They Differ?.....	2	209
Ryszard R A P A C K I, Juliusz G A R D A W S K I, Adam C Z E R N I A K, Bożena H O R B A C Z E W S K A, Adam K A R B O W S K I, Piotr		

M A S Z C Z Y K, Mariusz P R Ó C H N I A K: Wyłaniające się odmiany kapitalizmu w Europie Środkowo-Wschodniej: przegląd badań	5	523
Paweł S T R A W I Ń S K I, Aleksandra M A J C H R O W S K A, Paulina B R O - N I A T O W S K A: Wage Returns to Different Education Levels. Evidence from Poland	1	25
Artur W A L A S I K: Fiscal Demography: Age-related Redistribution of Consumption Taxation	5	578
Dorota W A W R Z Y N I A K: Weryfikacja środowiskowej krzywej Kuznetsa dla krajów Unii Europejskiej	3	318
Leszek W I N C E N C I A K: Wpływ poziomych i pionowych niedopasowań edukacyjnych na wynagrodzenia	1	50
Piotr W Ó J C I K: Metody <i>quasi</i> -eksperymentalne i ich zastosowanie w badaniu wpływu historii na współczesność	2	156

M I S C E L L A N E A

Jan B R Z O Z O W S K I, Rafał C E K I E R A: Determinanty wsparcia finansowego starych rodziców pozostałych w kraju na przykładzie imigrantów w RFN. . .	6	719
Justyna F R A N C - D A B R O W S K A: Ufinansowanie gospodarki i finansowy wzrost wartości	6	701
Ewa G A Ł E C K A - B U R D Z I A K, Leszek K U C H A R S K I: Zniechęceni i dodatkowi pracownicy na rynku pracy w Polsce	1	103
Viktor I E V D O K Y M O V, Oksana O L I I N Y K, Valentyna K S E N D Z U K, Larysa S E R G I I E N K O: Circular Economy as an Alternative Environment Oriented Economic Concept for Ukraine	3	347
Janina K O T L I Ń S K A: Podatek od towarów i usług i jego ściągalność w Polsce	5	595
Marek R O C K I: Rynkowa wycena absolwentów studiów ekonomicznych w Polsce	1	89
Piotr R U B A J, Elżbieta W A Ż N A: Wprowadzenie wspólnej waluty euro w Polsce a konkurencyjność gospodarki.	4	467

D Y S K U S J E

Elżbieta Z A L E S K O, Marian Z A L E S K O: Meandry polskiej ekonomii. Refleksje na kanwie książki <i>Paradoksy ekonomii. Rozmowy z polskimi ekonomistami</i> . .	3	363
---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---	-----

L A U R E A C I N A G R O D Y N O B L A

Elżbieta M A C Z Y Ń S K A: Richard H. Thaler – Nobel z ekonomii – 2017 r. Ekonomia z życia wzięta	2	239
----------------------------------------------------------------------------------------------------------	---	-----

K O N F E R E N C J E I S E M I N A R I A

Mariusz P R Ó C H N I A K: International conference <i>Diversity of Patchwork Capitalism in Central and Eastern Europe – Institutional Perspective</i> (SGH Warsaw School of Economics, 15 March 2018)	3	371
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---	-----

RECENZJE I OMÓWIENIA

Bazyli C Z Y Ź E W S K I, <i>Kierat rynkowy w europejskim rolnictwie</i> (rec. Stanisław Kowalczyk)	6	743
<i>Ekonomiczna pozycja Europy w świecie</i> , red. Jerzy Kleer, Konrad Prandeki, Wydawnictwo Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2016 (rec. Elżbieta Mączyńska)	3	375
<i>Kapitalizm. Fakty i iluzje</i> , red. Andrzej Kondratowicz (rec. Henryk Ćwikliński) . . .	2	258
Grzegorz W. K O Ł O D K O, Andrzej K. K O Ź M I Ń S K I, <i>Nowy pragmatyzm kontra nowy nacjonalizm</i> , Prószyński i S-ka, Warszawa 2017 (rec. Maciej Bałtowski) . .	5	619
Michał M O S Z Y Ń S K I, <i>Niemiecki model Społecznej Gospodarki Rynkowej. Perspektywa rynku pracy</i> (rec. Maciej Miszewski)	1	116
Andrzej S Ł A W I Ń S K I, Anna C H M I E L E W S K A: <i>Zrozumieć rynki finansowe</i> , PWE, Warszawa 2017 (rec. Witold Małecki)	4	487

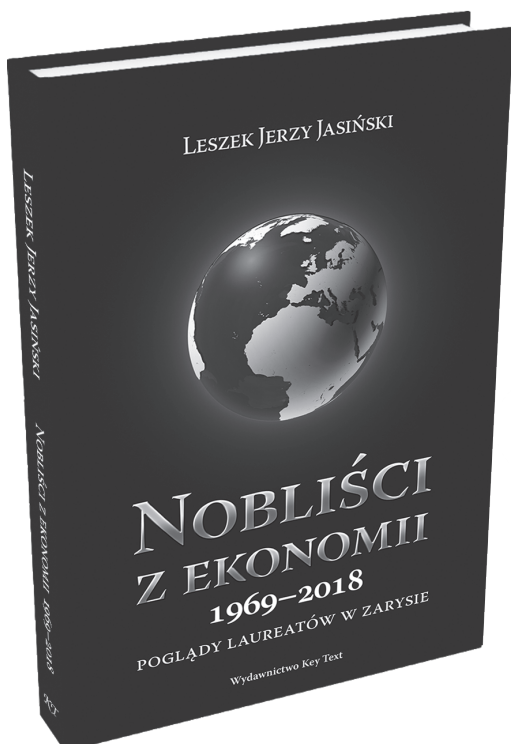
KOMUNIKATY

Marian G O R Y N I A: Informacja w sprawie przygotowań do X Kongresu Ekonomistów Polskich	2	253
Sądu Konkursowego Nagrody Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego im. prof. Edwarda Lipińskiego w 2018 r.	5	625

NOBLIŚCI Z EKONOMII

POGLĄDY LAUREATÓW W ZARYSIE

LESZEK JERZY JASIŃSKI



Format B5, oprawa twarda, 316 stron,
wydanie grudzień 2018

Publikacja jest kontynuacją wydanej w 2008 roku książki profesora Leszka Jerzego Jasińskiego „Nobel z ekonomii. Poglądy laureatów w zarysie”. Po zaktualizowaniu i uzupełnieniu został zachowany układ z pierwotnego wydania, treść ujęto w czterech częściach:

- I. Alfred Nobel i nagroda jego imienia.
- II. Zasady przyznawania Nagrody Nobla w dziedzinie nauk ekonomicznych.
- III. Zdobywcy Nagrody Nobla i ich poglądy. Prezentacja sylwetek i najważniejszych publikacji osiemdziesięciu laureatów nagrody (od 1969 do 2018 roku).
- IV. Kierunki badań ekonomicznych reprezentowane przez laureatów.

Książka zawiera szczegółowy indeks osobowy i rzeczowy. Obecne wydanie jest przygotowane do publikacji corocznych aktualizacyjnych suplementów.

Analiza dorobku laureatów Nagrody Nobla w dziedzinie nauk ekonomicznych stanowi nie tylko okazję do poznania ich osiągnięć, lecz także umożliwia wzbogacenie własnej wiedzy ekonomicznej. Daje bezpośredni kontakt z rezultatami pracy naukowej ocenionymi szczególnie wysoko jako propozycje rozwiązań najbardziej istotnych zagadnień gospodarczych. Wyróżnienia Królewskiej Szwedzkiej Akademii Nauk trafiają bowiem do ludzi wybitnych. Wielu z nich uzyskało wyniki będące kamieniami milowymi w rozwoju tej dyscypliny naukowej.

Cena:

68,25 zł

Suplement PDF
do wydania
elektronicznego
„Nobel z ekonomii 1969–2017”

9,84 zł

Cena PDF:

61,50 zł

Wydawnictwo Key Text sp. z o.o., ul. Sokołowska 9/410, 01-142 Warszawa
tel. +48 22 632-11-36, +48 665-108-002

<http://www.keytext.com.pl>, wydawnictwo@keytext.com.pl

Tylko prenumerata zapewni
regularne otrzymywanie
czasopisma

EKONOMISTA

Warunki prenumeraty

● Wydawnictwo Key Text

Zamówienia na prenumeratę na 2019 r. oraz na sprzedaż egzemplarzową należy składać na stronie: www.ekonomista.info.pl lub wysłać zamówienie na adres wydawnictwo@keytext.com.pl z podaniem dokładnych danych.

Ceny na 2019 r.: **359,10 zł** – prenumerata krajowa wersji drukowanej,
361,62 zł – prenumerata w wersji elektronicznej (PDF),
580,50 zł – prenumerata wersji łączonej (druk + PDF),
59,85 zł – jeden numer w wersji drukowanej,
60,27 zł – jeden numer w wersji elektronicznej (PDF),
96,75 zł – jeden numer wersji łączonej (druk + PDF).

Zamówienia na prenumeratę przyjmowane są na okres nieprzekraczający jednego roku. Cena prenumeraty za okres obejmujący kilka numerów (niepełny rok) jest wielokrotnością ceny jednego numeru. Prenumerata rozpoczyna się od najbliższego numeru po dokonaniu wpłaty na rachunek bankowy Wydawnictwa nr: 64 1160 2202 0000 0001 1046 1312

Egzemplarze drukowane wysyłamy ekonomiczną przesyłką rejestrowaną, spersonalizowane PDF-y na podany w zamówieniu adres e-mail.

Wydawnictwo Key Text sp. z o.o., ul. Sokołowska 9/410, 01-142 Warszawa
tel. +48 22 632 11 36, kom. +48 665 108 002

- **Garmond Press S.A.** – prenumerata.warszawa@garmondpress.pl, +48 22 837 30 08
- **Kolporter S.A.** – pren-kold@kolporter.com.pl, +48 22 35 50 471 do 478
- **RUCH S.A.** – prenumerata@ruch.com.pl, +48 22 693 70 00, +48 801 800 803

Ekonomista 2018, nr 6, s. 627–748
Cena 49,20 zł (w tym 23% VAT)